

MAASHEGGENHERSTELLER LARS VAN PEIJ:

‘Ik wilde niet minder gaan doen, maar juist méér’

Hij heeft zijn hart verpand aan het heggenlandschap langs de Maas, met z’n rijke dierenleven. Al 150 kilometer heg wist Lars van Peij in oude luister te herstellen en de teller loopt door, ook al is hij ongeneeslijk ziek.

TEKST PAULINE VAN SCHAYCK FOTO ARJAN BROEKMANS

‘Gevlochten heggen worden al minstens 4500 jaar gebruikt om het vee binnen en roofdieren buiten de wei te houden. Ze stonden langs alle grote rivieren, langs elke weg en elk perceel’, vertelt Lars van Peij tijdens een wandeling door het heggenlandschap langs de Maas, ten zuiden van Cuijk. We zien langs de weg rijen meidoorn, met af en toe sleedoorn, wegedoorn en rode kornoelje. ‘Ooit strekte dit landschap zich uit over honderden kilometers, in Nederland en andere Europese landen. Het was een soort natuurlijk prikkeldraad, maar dan héél oud. Volgens historische bronnen kwam zelfs het Romeinse leger er tweeduizend jaar geleden niet doorheen.’ Na de Tweede Wereldoorlog verplichtte de overheid boeren hun percelen te ruilen om zo grotere aaneengesloten stukken land

te krijgen. ‘Sinds die ruilverkaveling is er in Europa 200 duizend kilometer aan heggen en houtwallen verdwenen. Zeker in Nederland zijn we heel fanatiek geweest. Met het verdwijnen van de heggen werden vogels als veldleeuwerik, patrijs, ringmus en zomertortel zeldzaam, en verdwenen veel insecten. Zonde’, vindt Van Peij. ‘Gelukkig is het Maasheggengebied aan de Brabantse kant nog grotendeels bewaard gebleven.’ In 2018 kreeg het gebied de UNESCO Man & Biosphere-status, met als doel samenwerking te stimuleren tussen wetenschap, beleid, onderwijs, bedrijfsleven en inwoners, gericht op duurzame gebiedsontwikkeling.

LEVENSWERK

Tien jaar geleden begon Van Peij voor de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

(VNC) met het herstellen van de Maasheggen, vanwege de cultuurhistorische waarde van het heggenlandschap en om de biodiversiteit vooruit te helpen. Het project groeide uit tot zijn levenswerk. Van Peij heeft een erfelijke aanleg voor de ziekte van Huntington, een aandoening waarbij zenuwcellen in de hersenen worden aangetast en uiteindelijk afsterven, vooral in de hersendelen die bewegingen en verstandelijke vaardigheden aansturen. Langzaam begon de ziekte tot uiting te komen en enkele jaren geleden kreeg hij de diagnose. Een paar maanden geleden moest hij zijn betaalde werk opgeven. Maar hij ging door met het herstellen van Maasheggen via een eigen sponsoractie: Maasheggen Mooi. ‘Dit was een maisakker van twaalf hectare groot’, wijst hij. We zien grasland met ➤

‘De biodiversiteit in dit soort heggen is veel hoger dan in een bos’

FOTO ARJAN BROEKMAANS

LARS VAN PEIJ (38)

2023-heden: bedenker, fondsenwerver, organisator en planter Maasheggen Mooi

2017-2025: projectleider Maasheggen, VNC

2013-2016: gebiedsadviseur, Areal

2010-2012: MSc Ruimtelijke Planning

2004-2009: BSc Bos- en natuurbeheer

kruiden en dwars erdoorheen hagen van jonge, lage meidoornstruiken. ‘De hagen staan precies op de plekken waar ze in 1950 ook stonden.’ Iedere boer had destijds een eigen klein perceeltje voor zijn koeien, vaak op afstand van de boerderij, vertelt Van Peij. Om het vee goed te beschermen werden de heggen rondom een perceel gevlochten. ‘Verderop zijn de heggen al groter’, laat Van Peij zien. ‘Daar hebben we de takken al in elkaar gevlochten.’

NATUUR AANLEGGEN

Van Peij begon in 2004 aan de bachelor Bos- en natuurbeheer en koos daarna voor de master Ruimtelijke planning. ‘Een makkelijke overstap. Ik had al kennis van ecologie, bodem en klimaat. Mijn studie was een ideale combinatie van deze theorie en de praktijk van het ontwerpen van een landschap.’ Op de gang van zijn studentenflat Asserpark ontmoette hij zijn latere vrouw Edith, die Voeding en Gezondheid studeerde. Na zijn afstuderen werkte Van Peij eerst voor agrarisch-ecologisch adviesbureau Areal. ‘Toen ging ik al met mijn baas door het Land van Cuijk om natuur aan te leggen met de boeren.’ In 2017 stapte hij over naar de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap om zich volledig te richten op het herstellen van het heggenlandschap. ‘Daar kon ik meer betekenen voor de natuur en het landschap. De biodiversiteit in dit soort heggen is veel hoger dan in een bos.’ Toch waren veel boeren niet direct enthousiast over het herstel van de heggen op hun land, vertelt Van Peij. Sommige boeren vinden bijvoorbeeld dat ze vooral ruimte in beslag nemen. ‘Ik heb eindeloos koffie met ze gedronken. Heggen herstellen is vooral veel praten, voordat je ook maar iets in het veld kunt doen. Mensen zien allerlei bezwa-

ren, totdat je gewoon eens in gesprek gaat. Dan blijkt er veel meer mogelijk.’ Langzaam overtuigde Van Peij steeds meer boeren in het gebied. Inmiddels staat de teller op 40 boeren en 150 kilometer heg. Dat hij subsidies regelde voor aanleg en onderhoud hielp een handje mee.

ORGANISCHE VORMEN

In de tien jaar dat Van Peij zich bij VNC inzet- te voor het landschap, veranderde het beeld drastisch. Van Peij plantte kilometers nieuwe heggen en samen met de boeren hielp hij om bestaande heggen beter tot hun recht te laten komen. Hij loopt naar een wat hogere heg. ‘Kijk, deze sleedoorn groeit overal doorheen. Die verdringt de andere struiken, terwijl een gemengde heg beter is voor de biodiversiteit.’ Het onderhoud van de heggen verzorgt de VNC voor de boeren en andere landeigenaren. De meeste heggen worden af en toe gesnoeid en zijn bovenop netjes rond. ‘Organische vormen, ja. Op deze manier kost het meer tijd om te snoeien, maar het levert veel betere heggen op voor de vogels, insecten en kleine zoogdieren.’ Midden tussen de jonge struiken zien we ook bomen, zoals eiken, essen en wilgen. Die hebben de tand des tijds wél doorstaan. ‘Die boom is zeker driehonderd jaar oud’, wijst Van Peij in de verte. Knotwilgen, maar ook knoteiken en knotessen maakten van oudsher deel uit van de heggen. ‘Van essen-takken werden schopstelen gemaakt, van wilgentenen kun je van alles vlechten en de eiken werden gebruikt voor de bouw.’ De heggen die nu net als vroeger bedoeld zijn om koeien in de wei te houden, worden gevlochten. ‘Heggenvlechten is een eeuwenoude manier om een uitgeschoten heg terug in vorm te krijgen zonder te veel te snoeien. Je splijt een stam tot net boven

FOTO VALENTIN TE PLATE

FOTO JEROEN APPELS

In de winter van 2024 plantte Lars van Peij met 295 vrijwilligers 2,7 kilometer nieuwe heggen.

de grond. Dan buig je die opzij en steek je de uiteinden van de takken weer terug in de struiken. Dat is altijd meer werk dan mensen denken, maar het is leuk om te doen. Ik deed dit ook een keer met studenten van de opleiding Bos- en natuurbeheer. Het is echt een groepsactiviteit. Je beslist samen hoe je de takken gaat vlechten.’ Het Maasheggengebied is net een museum waar Van Peij als curator doorheen loopt. Langs één weg zien we Engels, Frans, Iers, Duits en Belgisch vlechtwerk. Vooral de Belgische methode met perfect gekruiste takken valt op. Toch staan de Engelsen het meest bekend om hun verschillende regionale vlechttechnieken, vertelt Van Peij. Hij maakte reizen om inspiratie op te doen. ‘Ik ben in Engeland en Frankrijk geweest om meer over de kunst van het vlechten te leren. Ik ken de lokale experts.’

KRAMSVOGELS EN KOPERWIEKEN

De biodiversiteit schoot volgens Van Peij omhoog rond de geplante en de herstelde heggen. ‘Het hele jaar door hoor je de heggenmus, grasmus, spotvogel, braamsluiper en veel andere vogelsoorten. Ook roofvogels en watervogels voelen zich er thuis.’ Het is bijna geen moment stil tijdens de wande-

ling. Van Peij: ‘Tijdens de vogeltrek zitten hier tienduizenden kramsvogels en koperwieken in de meidoorn. Die komen vanuit Scandinavië, waar ze broeden. De heggen bieden beschutting en bessen om de winter door te komen. En verder barst het hier van de insecten en kleine zoogdieren.’ De heggen blijken niet de enige verandering in het gebied. Verspreid in het landschap liggen nieuw aangelegde poelen. ‘Die bieden plek aan kamsalamanders en trekken onder andere boomkikkers aan.’ Ook komen we een zogenoemde vogelakker tegen. Daarop groeien geen eetbare gewassen of gras, maar eiwitgewassen zoals klaver en luzerne, en daarnaast granen en kruiden. De aanleg van de akker gebeurde op initiatief van Van Peij, om insecten, akkervogels en roofvogels aan te trekken. ‘Vogelakkers komen de biodiversiteit van het hele gebied ten goede. Het stikte al snel van de patrijzen, ringmussen en veel andere soorten die het moeilijk hebben.’ Hij had nog jaren door kunnen gaan met het herstellen van de Maasheggen, maar het leven van Van Peij kreeg een andere wending. Vanaf het moment dat de ziekte van Huntington tot uiting begon te komen en hij de diagnose kreeg, wist hij dat alles in zijn

leven moeilijker zou worden en dat hij uiteindelijk zijn baan zou moeten opgeven. Voor Van Peij was dit reden om zijn levenswerk te versnellen. ‘Ik wilde niet minder gaan doen voor de Maasheggen, maar juist méér.’

MAASHEGGEN MOOI

Van Peij bedacht de actie Maasheggen Mooi en begon donaties op te halen om nog meer nieuwe heggen te kunnen aanleggen. Hij koppelde er een persoonlijke uitdaging aan door mee te lopen met de Kennedy-Mars Sittard, een wandeltocht van 80 kilometer. ‘Ik besloot toen ook op sociale media te delen dat ik ziek was en niet meer beter zou worden.’ Hij werd overspoeld met hartverwarmende reacties, en ook met donaties. ‘Na de mars bleven de donaties binnenstromen. De teller staat nu op ruim 18.000 euro.’ Afgelopen winter organiseerde Van Peij twaalf plantdagen. Met 295 vrijwilligers plantte hij 2,7 kilometer aan nieuwe heggen. ‘Ik heb nog een grote wachtlijst van mensen die willen helpen.’ Het komende winterseizoen gaat hij verder. ‘Ik ga door zolang het lukt.’ ■

www.maasheggenmooi.nl

FOTO JEROEN APPELS